

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 58/2024-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s. r. o., Južná trieda 28, Košice, proti postupu a rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Co/227/2022 z 19. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 9. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka sa podanou žalobou domáhala proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“) zaplata odplaty v sume 508,27 eur s príslušenstvom z titulu náhrady za zriadenie vecného bremena za užívanie nehnuteľností (bližšie špecifikovaných v žalobe, *pozn.*) vo vlastníctve sťažovateľky, na ktorých sa nachádza verejná zeleň – [REDAKOVANÉ]. Medzi stranami sporu nebola sporná aplikácia § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky, a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“) a ani odplatosť zriadeného vecného bremena. Sporná otázka sa týkala posúdenia, či ide o odplatu jednorazovú alebo opakujúcu sa.

3. Okresný súd Košice II (od 1. júna 2023 Mestský súd Košice, pozn.) rozsudkom č. k. 24C/39/2021-97 z 21. júna 2022 žalobu sťažovateľky zamietol. Vychádzajúc z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a ústavného súdu, formuloval záver, že odplata za obmedzenie vlastníckeho práva je jednorazová, ktorá podlieha premlčaniu. Keďže sťažovateľka ako vlastníčka pozemku si nárok na odplatu neuplatnila v lehote troch rokov od vzniku zákonného vecného bremena, t. j. do 1. júla 2012 (žalobu podala až 19. októbra 2021), námietku premlčania žalovaného vyhodnotil ako uplatnenú dôvodne.

4. O odvolaní sťažovateľky krajský súd rozhodol napadnutým rozsudkom, ktorým rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), stotožňujúc sa v celom rozsahu s jeho dôvodmi.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu a jeho vydaniu predchádzajúcemu postupu sťažovateľka nasmerovala svoju ústavnú sťažnosť, v ktorej po podrobnom opise skutkového stavu a obsahu v konaní vydaných rozhodnutí argumentuje:

a) porušením princípu legitímnych očakávaní a princípu právnej istoty s poukazom na skutkovo a právne obdobné veci iných žalobcov, v ktorých viaceré všeobecné sudy judikovali, že odplata za zriadenie vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. má charakter opakujúceho sa plnenia vo forme renty. Podľa sťažovateľky je v rozpore s princípom právnej istoty, ak Najvyšší súd Slovenskej republiky po 11 rokoch od účinnosti predmetného zákona vyslovil, že odplata za vecné bremeno je jednorazová, a to zvlášť, ak už bola ustálená judikatúra krajských súdov, že táto odplata má charakter opakujúcej sa renty;

b) arbitrárnosťou napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorý sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s judikatúrou všeobecných súdov (napr. s uznesením krajského súdu sp. zn. 6Co/44/2023 zo 17. mája 2023, rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3Co/131/2022 z 29. júna 2023), s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, a neodôvodnil ani odchylenie sa od právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015, podľa ktorého jednorazová odplata za zriadenie vecného bremena nie je primeranou odplatou podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, a preto by mala mať opakujúci charakter;

c) následkami súdmi preferovaného výkladu § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. (rozporného s cieľom a zmyslom zákona) o jednorazovej odplate za vecné bremeno, ktorými sú najmä porušenie vlastníckeho práva sťažovateľky, neochota obcí a samosprávnych krajov vysporiadať vlastnícke vzťahy k pozemkom pod ich stavbami a neexistencia žiadneho právneho prostriedku na donútenie obcí a samosprávnych krajov k usporiadaniu vlastníckych vzťahov. V uvedenom kontexte poukazuje na aktuálne stanovisko žalovaného, ktorý oznámil, že neprijíma návrhy vlastníkov pozemkov v ■■■■■■■■■■ ■■■ na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva s odvolaním sa na vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z.;

- d) cieľom zákonodarcu, ktorým nebolo určenie jednorazovej odplaty za vecné bremeno, ale usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod stavbami s tým, že ak by chcel zriadiť vecné bremeno s jednorazovou odplatou, tak by to explicitne vyjadril priamo v zákone;
- e) porušením princípu rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy, predovšetkým v kontexte čl. 20 ods. 1 ústavy, a to v dôsledku existencie dvoch skupín vlastníkov pozemkov pod stavbami obcí a samosprávnych krajov [vlastníci, ktorým nevzniklo vecné bremeno, pretože mali uzatvorenú nájomnú zmluvu k 1. júnu 2009 s dohodnutou pravidelne sa opakujúcou odplatou (v prípade ak by nájom skončil, mohli žiadať vydanie bezdôvodného obohatenia), a naproti tomu dotknutí vlastníci, ktorým vzniklo vecné bremeno a v prípade neuplatnenia jednorazovej odplaty do 1. júla 2012 nemajú už nárok na žiadnu odplatu];
- f) výkladom zákona č. 66/2009 Z. z. v rámci jeho sociálneho rozmeru, nespravodlivosťou a krivdou dotknutých vlastníkov pozemkov v podobe faktického odňatia vlastníckeho práva, ktorú im spôsobuje ustálená rozhodovacia prax súdov o jednorazovej odplate, ako aj mylným tvrdením, že sa platí odplata za vznik vecného bremena, a nie za trvanie;
- g) neprípustnosťou a nelogickosťou argumentácie súdov o premlčaní práva od účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., keďže premlčacia doba nároku na jednorazovú odplatu za užívanie nehnuteľnosti nemôže začať plynúť skôr, ako sa žalobca dozvedel o tom, že má nárok len na jednorazovú odplatu [s odkazom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Urbárska obec Trenčianske Biskupice proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 74258/01)].

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. V prerokúvanej veci je podstatou ústavnej sťažnosti namietané porušenie označených práv sťažovateľky podľa ústavy, listiny, dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorým bol potvrdený prvoinštančný rozsudok o zamietnutí nároku sťažovateľky na náhradu za zriadenie vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. vo forme opakujúceho sa plnenia, rešpektujúc ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu preferujúcu priznanie jednorazovej náhrady.

7. Sťažovateľka odôvodňovala prípustnosť podanej ústavnej sťažnosti tým, že na ochranu svojich práv nemá iný účinný prostriedok nápravy, keďže dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorý rozhodol v súlade s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, nie je prípustné. Ústavný súd si túto skutočnosť overil dopytom na Mestskom súde Košice a zistil, že sťažovateľka sa v súvislosti s namietaným porušením označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu obrátila priamo na ústavný súd bez toho, aby proti nemu podala dovolanie.

8. Ústavný súd po preskúmaní obsahu ústavnej sťažnosti konštatuje, že podstatná sťažnostná argumentácia atakuje popri nesprávnom právnom posúdení § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. aj arbitrárnosť napadnutého rozsudku z dôvodu nevysporiadania sa s prezentovanou judikatúrou všeobecných súdov, ústavného súdu, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva [por. predovšetkým bod 5 písm. b) tohto uznesenia, *pozn.*]. Podľa judikatúry ústavného súdu predstavuje arbitrárne rozhodnutie zásah do práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces (I. ÚS 115/2020). Podľa názoru ústavného súdu je tak argumentácia sťažovateľky subsumovateľná pod dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných

bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (IV. ÚS 314/2020).

9. V konkrétnom prípade tak bolo nevyhnutné, aby sťažovateľka pred podaním ústavnej sťažnosti splnila podmienku uplatnenia dovolania ako procesného prostriedku, ktorý jej zákon poskytuje na ochranu jej práv. To platí aj v prípade, ak má sťažovateľka popri namietaní porušenia svojho práva na spravodlivý proces v kontexte arbitrárnosti či porušenia svojich legitímnych očakávaní [ako námietku v zásade aplikovateľnú pod dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, *pozn.*] výhrady aj proti potenciálne nesubsumovateľnej námietke nesprávneho právneho posúdenia pod § 421 CSP, ak sa odvolací súd pri riešení právnej otázky neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

10. Aj napriek skutočnosti, že niekedy nie je celkom možné a reálne jednotlivé námietky od seba celkom oddeliť, bolo by v rozpore s princípom subsidiarity, aby ústavný súd predbiehal rozhodnutie dovolacieho súdu. Aj ústavný súd musí všeobecným súdom poskytnúť príležitosť plne rozvinúť ich právomoc, keďže aj im patrí možnosť a povinnosť poskytnúť základným právam a slobodám sťažovateľov ochranu v medziach ich zákonom zverených kompetencií. Táto ochrana je v rámci vzťahu medzi všeobecnými súdmi a ústavným súdom podľa princípu subsidiarity delená a postupná, nie delená a súbežná (I. ÚS 182/2023). Konanie pred ústavným súdom sa riadi princípom subsidiarity, podľa ktorého sa môže o ústavných sťažnostiach konať len vtedy, ak o ochrane označených základných práv a slobôd sťažovateľov (ktorých porušenie sa namieta) nerozhoduje, resp. nemohol rozhodovať iný (všeobecný) súd. Nie je totiž konaním, v ktorom by bolo možné naprávať to, čo účastník predchádzajúceho konania zanedbal, keď si riadne a včas nehájil svoje práva, hoci tak urobiť mohol a mal (m. m. I. ÚS 416/2020). Konanie o ústavnej sťažnosti predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 5/2013). Postup v prípadoch súbehu námietok jednak uplatniteľných a jednak neuplatniteľných v dovolaní je popísaný v právnej vete I vo veci sp. zn. IV. ÚS 404/2022 – publikované pod ZNaU 84/2022.

11. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

12. Keďže sťažovateľka preukázateľne nenamietala vytýkané pochybenia pred všeobecnými súdmi v rámci všetkých dostupných opravných prostriedkov vrátane dovolania, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť pre jej neprípustnosť podľa § 132 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde. Zároveň v podanej ústavnej sťažnosti ani len netvrdila, nie to ešte preukázala, že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto neprichádzal do úvahy ani prípadný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

13. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu